

3. Красноручський О. О., Онегіна В. М. Теоретичне значення категорії розподіл продукції для досліджень функціонування аграрного ринку. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2013. № 4. С. 3-9.

4. Кравцов А. Г. Аналіз перспектив впровадження логістичних підходів в сферу АПК. *Вісник ХНТУСГ ім. П. Василенка*. 2013. № 136. С. 272-279.

УДК 338:45:658.8

СУЧАСНИЙ СТАН АГРАРНОЇ ЛОГІСТИКИ В УКРАЇНІ

Богданович Ольга Анатоліївна, к.е.н.

*Харківського національного технічного університету сільського господарства
імені Петра Василенка*

CURRENT STATE OF AGRICULTURAL LOGISTICS IN UKRAINE

Bogdanovich O.A., PhD in Economics

Kharkiv Petro Vasylenko National Technical University of Agriculture

Агрологістика є одним з самих перспективних галузевих напрямків логістики. Всі сектори агропромислового комплексу тісно пов'язані між собою різними внутрішніми зв'язками – економічними, технологічними, виробничими, інформаційними. Тому головною задачею агрологістики є їх дослідження і оптимізація.

В умовах сучасного агробізнесу гостро постає питання в якісному розвитку транспортно-логістичної складової в агропромисловому комплексі України. Зберігання, заготівля, переробка і реалізація сільськогосподарської продукції є також важливою ланкою в національній агросфері. Відомо, що собівартість товару, який отримує споживач, на 70 % складається з витрат на логістику. Дослідженнями виявлено, що зниження логістичних витрат на 1 % підвищує обсяг реалізації продукції на 10 % [1].

На сьогоднішній день агрологістичні компанії зацікавлені в розвитку свого бізнесу, впроваджують інноваційні проекти, нові методи оптимізації витрат на логістику. Для порівняння, ще років 10-15 назад агрологістичні компанії працювали в збиток собі.

Агрохолдинги займають особливе місце в умовах ринкової перебудови АПК України. Щороку зростає частка агрохолдингів у загальній кількості сільськогосподарських підприємств України. Загроза формуванню конкурентного аграрного середовища проявляється не так в їх кількості, як у сформованому ними сукупному земельному банку. Протягом останніх років середня площа орендованих земель зросла приблизно на 40 %. Але потрібно відмітити також, що тенденцію до збільшення земельних активів агрохолдингами не виявлено. Агрохолдинги України контролюють приблизно 16,0 % від загальної площі сільськогосподарських земель та третину угідь аграрних підприємств.

В часи пандемії COVID-19 та пов'язаної з нею економічної кризи, уряди країн, що обмежені карантинними мірами, вже будують плани про шляхи повернення до нормального життя. Український уряд не виключення. Але ж – так було, є і буде – хлібороби сіють та жнуть попри всі пандемії, економічні кризи та війни [2].

Затребуваною залишилася група основних товарів, які Україна продає за кордон, це продовольчі товари, вони добре продаються навіть під час пандемії, і становлять переважну частку українського експорту. Статистика прес-служби міністерства розвитку економіки свідчить, що Україна посіла друге місце у світі з експорту зернових культур (ячмінь, кукурудза, пшениця, риба та рибна продукція, мед) за період 2019-2020 рр. До того ж світові ціни на продовольство залишалися доволі високими. Тому аграрний сектор, який займає значну частку в українській економіці, і кризу пройшов досить впевнено [3].

Україна є державою з найбільшою площею, що знаходиться на європейському континенті. За розмірами поступається лише Туреччині, проте більша частина її території знаходиться у регіоні Азії. На півдні Україна залишається стратегічним транзитним пунктом у товарообміні між Європою та Азією. З огляду на географічне розташування та політико-економічну ситуацію у країні, 80% вантажоперевезень виконується автотранспортом. Мережа автомобільних доріг загального користування охоплює 172,4 тис. км. Для

внутрішніх перевезень використовують автотомобілі вантажопідйомністю 5 і 10 тонн, для міжнародних – великовантажні 20-тонні вантажівки. Це можуть бути і комплектні, і збірні перевезення. У напрямку Китай-Європа можуть бути перевезення прискореними контейнерними поїздами та доставка морем. Також потрібно враховувати не тільки швидкість, але і вартість перевезень. Наприклад, залізничний транспорт характеризується переважно швидкістю, а морський – вартістю [4].

У логістичній галузі перший і четвертий квартали закономірно вважаються сезоном насіння. У цей період збільшується попит на доставку сільськогосподарських культур і добрив. За даними Європейської асоціації агентств з сертифікації насіння (ESCAA – European Seed Certification Agencies Association), європейський експорт насіння у 2020 році досяг позначки в 8,3 мільярда євро. Половину експортованих сільськогосподарських культур становить насіння овочів і кукурудза. До переліку країн, які здійснюють поставки, належать Франція, Іспанія, Угорщина, Румунія, Німеччина та Нідерланди. Насіння для посіву, як правило, дороге. Але вартість транспортування в одній машині материнського насіння, призначеного для подальшого виробництва насіння, доходить до 2,5 млн євро [4].

Сьогодні свідчить про те, що на сучасному етапі розвитку аграрного сектору, тільки великі агропромислові компанії можуть забезпечувати конкуренцію українського сільського господарства на світовому ринку, це і впровадження нанотехнологій, інвестування у сучасне сільськогосподарське машинобудування, і розвиток інноваційної агрологістики, залучення професіоналів і т. ін. Але існує таке негативне явище як несправедливий розподіл доданої вартості через систему трейдингової агрологістики (сьогодні в кінцевій ціні продукції лише 25% становить її виробництво, 75% – додана вартість). В першу чергу, соціальний напрямок виробництва, іноземний досвід – це позитивний вплив на розвиток агрологістики в Україні на майбутнє. Підтримка держави може бути, наприклад, в спеціальному режимі оподаткування сільськогосподарських підприємств різних розмірів для майбутнього збереження і розвитку сільських територій, впровадження дієвих механізмів бюджетної підтримки [5].

Для повноцінної роботи в галузі агрологістики потрібно кардинально змінити взаємодію держави і бізнесу, створити потужні приватно-державні корпорації. Традиційно вважається, що аграрії постійно потребують у держави дотацій. В цьому напрямку повинна змінитися тактика для аграріїв: держава повинна виплачувати компенсації за виконання своїх соціальних функцій: стримувати ціни на продукти харчування.

Агрологістика потребує грошей і часу, повинна бути довіра між усіма ланками агроланцюга. Україні треба розвинути аграрну інфраструктуру. Наприклад, лише 10% її сховищ нині відповідають нормам, тому країна втрачає 65% свіжих овочів і фруктів, тоді як, Голландія – тільки 35. Потрібно налагодити реальну співпрацю між приватним сектором та державою, змінити роль уряду (сьогодні Україна за рівнем залучення інвестицій знаходиться на низькому 44-му місці у світі).

Міжнародні експерти низько оцінюють рівень логістики в Україні: в рейтингу ми займаємо 102 місце серед 155 країн (митні проблеми, дотримання договірних зобов'язань, які пов'язані з агрологістикою; не в кращому стані знаходяться зберігання та транспортування сільськогосподарської продукції).

Але є в Україні успішні приклади ведення агрологістики: на території 4-ох областей Західної України бізнес утворив кластерну перспективну модель господарювання. Європейські країни до свого рівня логістики йшли 30–40 років, Україна ж долає цей шлях за менший час. Якість, компетенція, досвід – поки що найслабші ланки в українській логістиці.

Також потрібно відмітити необхідність створення первинних заготівельних пунктів на селі, інакше на оптових ринках і в майбутніх логістичних центрах буде розподілятися чужа продукція. Потрібні ще й невеликі роздрібні ринки [6].

Список посилань

1. <https://cyberleninka.ru/article/n/agrologistika-v-ukraine-sovremennoe-sostoyanie-problemy-i-perspektivy-razvitiya/viewer>

2. <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3006274-urozaj2020-situacia-skladna-ale-ne-beznadijna.html>
3. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-za-materialami-inflyatsijnogo-zvitu-za-sichen-2021-roku>
4. <https://logist.fm/news/ukrayina-na-logistichniy-mapi-svitu>
5. http://kafmen.ru/library/compilations_vak/eiu/2012/2/p_76_82.pdf
6. <https://a7d.com.ua/agropoltika/5603-chi-vryatuye-ukrayinske-selo-agrologstika.html>